

Gode essay om legers erfaringer

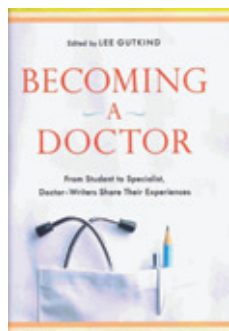
Gutkind L, red.

Becoming a doctor

From student to specialist, doctor-writers share their experiences. 228 s. New York, NY: W.W.

Norton, 2010. Pris USD 27

ISBN 978-0-393-07156-6

Redaktøren av denne amerikanske antologien med medisinske narrativer uttrykker at hensikten er «å vise de formidable utfordringene og frustrasjonene som møter helsearbeidere, spesielt leger, som altfor ofte må kjempe mot sys-

temer som står i veien for pasientomsorg». Dessuten aner man et helsepolitisk, ideologisk ståsted i tråd med Barack Obamas sat-sing på helsereformen: Lee Gutkind ønsker at boken skal påvirke helsedebatten i USA slik at kvalitetshelsetjenester skal omfatte «ikke bare [...] noen av oss, men [...] oss alle». En selvfølge for oss som lever under den skandinaviske velferden, men en kilde til dyp politisk strid i USA. Med dette for øyet er det interessant at Gutkind, som selv har skrevet flere bøker om leger, finner at dypt personlige vitnesbyrd, ofte skrevet i et språk med skjønnlitterære kvaliteter, av og om «ordinary people (leger, min anm.) engaged in an extraordinary profession» er egnet som et helsepolitisk debattinnlegg.

Ifølge Gutkind kan legen sammenliknes med den kreative forfatteren: De beste i begge grupper besitter stahet, besluttsomhet, analytisk tenkemåte og en evne og vilje til å utforske storyen; forfatteren for å fenge sin leser, legen for løse et problem og behandle pasienten effektivt. Gutkind vektlegger det som narrativteoretikere vil kalle legers *narrative kompetanse*, evnen til å lytte til en pasienthistorie og begripe også det usagte og det usynlige.

Fortellerne i denne antologien besitter narrativ kompetanse både på egne og pasientenes vegne. Legenes opplevelse av seg selv i møtet med pasienter avstedkommer endringsskapende betraktninger om empati, utmattelse, redsel, avhumanisering, medmenneskelighet og lidenskap; for hva er det å være en god lege? spør Abigail i sitt essay, vel vitende om at medisinsk nær-synthet bærer i seg elementer av inhumanisme. *Becoming a doctor* handler bl.a. om den unge legen, om spenningen mellom kravene til faget og et utarmet privatliv, vel-skrevet av Dasgupta: tyngden av det medisinske verktøyet, oppslagsbøkene og flyt-diagrammene i turnusfrakkens sprenge lommer står i grell kontrast til den unge

kvinnelige legens utpinte, vektløse privatliv; det handler om læring «the hard way» (Mintz), og om erfaringer som får noen til å velge bort eller forlate den medisinske yrkesveien (Jamison, Sarjeant og Slater). Abigail oppdager at å behandle pasienten som en person, ikke som en pasient, er en skjellsettende erfaring som åpner for kontakt og dermed for behandling. Sarjeant har lært i medisinstudiet at legen må «sette seg selv til side» i møtet med pasienten, bare for å oppdage at en slik profesjonell distanse i møte med et lidende menneske er uforenlig med hennes identitet som lege.

Hvis det å lese i seg selv er en erfaring, bør den kunnskapen som denne boken forsøker å formidle, presenteres medisinstuden-ter på et tidlig trinn i utdanningen. Men for øvrig kan den anbefales alle klinikere som fronter kravene i moderne helsetjeneste.

Guri Aarseth
Larvik

Lysglimt fra psykiatrien

Lütz M.

Irre

Wir behandeln die Falschen – Unser Problem sind die Normalen.

208 s. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus,

2009. Pris EUR 19

ISBN 978-3-579-06879-4

De fleste bøker som omhandler psykiatri, beskjeftiger seg med fagets skyggesider. Det er langt mellom bøker som omhandler lysglimtene fra et fag som hjelper og behandler svært mange mennesker. Denne utgivelsen

er slikt et sjeldent lysglimt. Forfatteren, Manfred Lütz, er psykiater, psykoterapeut og teolog (!), og har siden 1997 vært sjefslege ved Alexander Krankenhaus i Köln. Han har et brennende engasjement for psykiatrien og medmennesker med psykiske lidelser – og en aldri så liten regning å gjøre opp med oss andre «normale», vi som er så redde for å falle utenfor den normerte rammen, og som betrakter de som gjør det, med frykt og skjeve blikk.

Det hele åpner med et oppgjør med vår tids trang til å erklære historiens tyranner og diktatorer for psykisk syke, og derfor onde. Det er behagelig å karakterisere f.eks. Stalin og Hitler som utilregnelige og psykisk syke, fordi vi da kan trekke opp en grense mellom dem og oss. Lütz mener at dette gir oss en mulighet til å avskrive det onde som noe

«sykt» (fortrinnsvis psykisk), ikke som et resultat av de mange valgene vi hver dag tar. Ikke overraskende argumenterer han med at ovennevnte to menn både var systematiske og beregnende i sine handlinger, noe som ikke hadde vært mulig med en alvorlig psykisk sinnslidelse. Nettopp det at Hitler var så «normal», gjorde at han kunne kommunisere med de andre «normale», si det de ville høre, og sørge for at det han sa, ble akseptert. At både Stalin og Hitler hadde det man kan betegne som «psykopatiske trekk», er Lütz enig i, men han påpeker at psykopati er likt representert blant mennesker med og uten kjent psykisk lidelse.

Hvert kapittel er viet en psykisk lidelse, som depresjon, demens, schizofreni etc. I tillegg er det to kapitler som omtaler ulike behandlingsprinsipper i psykiatrien, både ikke-medikamentell og medikamentell, samt en kort gjennomgang av grunnlagene for ulike terapimetoder. Kapitlene er vel-skrevne, og stilen er preget av både humor og empati. Teksten er krydret med pasientopplevelser. I tillegg presenterer han også resultater fra nyere forskning når det gjelder årsaker og terapi. Særlig inntrykk gjør kapitlet om schizofreni, hvor forfatteren i løpet av en side klarer å formidle til leseren hvor skremmende det er når verden rundt deg går i oppløsning.

Alle kapitlene gjennomsyses av Lütz' engasjement for pasientene – og for psykiatrien. Han mener at det ikke finnes «håpløse» tilfeller. Det som gjelder, er å finne balansen mellom sykdom og terapi. Og ikke minst må samfunnet ellers bli mindre «normopatisk» og mer tolerant og inkluderende. I en svært tankevekkende passasje i kapitlet om demens skriver han: «Wie eine Gesellschaft mit ihren Demenzkranken umgeht, ist die Nagelprobe für ihre Menschlichkeit» som direkte oversatt blir omtrent som følger: «Hvordan et samfunn behandler sine demenssyke, er den avgjørende testen på dets menneskelighet». Det er et viktig utsagn å ha i bakhodet, ikke minst i en klinisk hverdag, hvor det som ikke kan fikses og repareres, ofte blir sett på som «grus i systemet».

Dette er en tankevekkende og morsom bok som man lærer noe av. Som lege savner man kanskje referanser til annen litteratur, men dette er et bevisst valg fra forfatterens side. Målgruppen er bred (pasienter, pårørende, helsepersonell, interesserte medmennesker) – men det er også mye her å hente for medisinstudenter og legekolleger, både i psykiatrien og somatikken. Den hadde absolutt fortjent å bli oversatt til norsk, og ikke minst, bli brukt som ledd i å friste unge kolleger inn i psykiatrien. Hvem vet? Hadde jeg lest denne boken som student for 15 år siden, er det mulig at fagvalget ville blitt et annet.

Jana Midelfart Hoff
Neurologisk avdeling
Haukeland universitetssykehus